

El Tractat de Tordesillas: l'evidència catalana

Autor: Joan Fortea

Data de publicació: 21-11-2019

En Joan Fortea s'adona que el planisferi d'En Domingos Teixeira evidencia quines nacions es varen repartir realment les zones d'influència transoceàniques acordades al tractat conegut com de Tordesillas: Portugal i Catalunya.

En parar En Colom a Lisboa al març del 1493, quan tornava d'haver trobat les Antilles, va assabentar el rei de Portugal Joan II del que havia descobert. Aleshores, el rei portuguès va al·legar que aquelles illes eren al sud de les Canàries i que, en virtut del Tractat d'Alcàçovas, pertanyien a Portugal. Així, va ordenar preparar una flota de caravel·les per arribar-hi i prendre possessió de les illes. Amb aquesta intenció va retenir dos pilots portuguesos que havien viatjat amb En Colom.

Aleshores, el rei de Catalunya va demanar-li que enviés ambaixadors a Barcelona per discutir l'assumpte i l'expedició es va suspendre. A continuació, es varen iniciar unes negociacions bilaterals a Tordesillas que culminaren, el 17 de juny de 1494, amb un tractat que establia una nova delimitació entre les zones d'influència exclusiva per a cada regne: la nova delimitació va ser configurada a partir del meridià que es troba a la meitat de la distància recorreguda per En Colom en el seu primer viatge des del sud de Gomera fins a les Antilles, explicitat com la línia que passa pels pols nord i sud i que es troba a 1.786 km a l'oest de l'extrem occidental de les illes del Cap Verd.

Amb aquest repartiment d'influències, tota Àfrica, Àsia, Groenlàndia i l'extrem oriental d'Amèrica del Sud quedaren reservats, explícitament, al regne de Portugal. Com és natural, el dit regne d'Espanya —que era inexistent i, per tant, no podia participar ni participava en les negociacions a Tordesillas—, ni se l'esmenta; ni tan sols com a beneficiari de cap zona d'influència. Quina era doncs "l'altra part" del Tractat? Al text del Tractat no es diu explícitament.

Doncs això és el que es revela al planisferi portuguès d'En Domingos Teixeira, d'any tan posterior com el del 1573 i conservat a França. En aquest mapamundi, el protagonista és el meridià acordat al Tractat, marcant el repartiment de

les zones d'influència exclusiva per a cada part.

Mapamundi d'En Domingos Teixeira, 1573.

Aquesta il·lustració no castellana del Tractat de Tordesillas dóna fe del fet que, en contra de la història oficial espanyola, l'altre part afectada en el tractat era Catalunya, en tenir la possessió sobre el nou món pel dret de descobriment, exploració i colonització. Catalunya va patir les conspiracions d'un rei traïdor al seu poble, que es delia per ser rei de Castella, la qual cosa les Corts castelleses mai no li varen permetre —i que mai va aconseguir, malgrat les seves maniobres—, utilitzant Catalunya com a moneda de canvi.

Joan Fortea